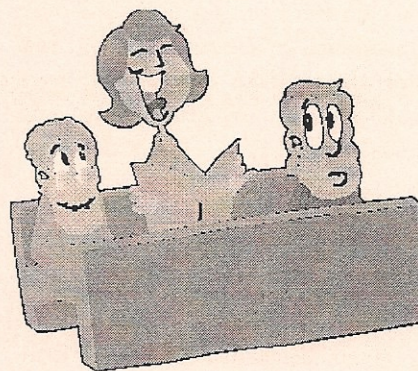

Lovsangsølgen

Tempofyldt lovsang har mere og mere udkonkurreret den traditionelle salmesang. Men kan de to eksistere side om side, og hvad er egentlig sand lovsang? Læs mere om den nye lovsangsølge. *Side 4*

Mennesket har nok aldrig været så optaget af selvet som nu. En hyper-selvoptagethed, som hele tiden er på jagt efter nye intense oplevelser for at føle sig i live. *Side 2*

Når bekymring bliver en profession

Tilliden til Gud er væk og er erstattet af bekymring. Ja, folks usikkerhed er blevet en hel profession for miljøfolk, statistikere og fremtidsfolk. *Læs Spidsen side 10*

LIDT OM BLADET...

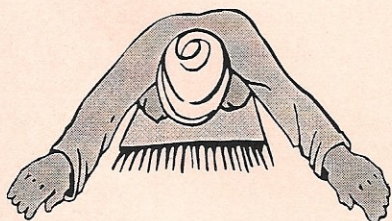
Lovsangen til Gud og sangen om mig selv

"At skrive om lovsang er som at stikke sin hånd i en hvepsere. Sådan begynder artiklen om lovsangsfænomenet. Jo, det er et kontroversielt emne, men netop derfor også vigtigt at finde en balance. Ikke kun mellem en sang og en salme, men mellem alt nyt og gammelt i kirken, traditioner og fornyelse, unge og ældre. Kan vi mødes, når meninger brydes? Kan vi lovsynge Gud i et enigt kor? Det kan vi, konkluderer artiklen, men kun, hvis vi alle "flytter" os lidt og rykker sammen om lovsangen - ellers bliver der mislyde.

"Jeg elsker mig selv og lovsynger mig selv". Sådan digtede Walt Whitman tilbage i 1800-tallet, og han så ind i fremtiden til den moderne ateistiske lovsang - modpolen til kristen gudstjeneste. I dag har selvoptagetheden nået nye grænser, og det handler artiklen "Selv i det nye århundrede" om, skrevet af lederen af det kristne studiecenter L'abri i England. Selvoptagetheden betyder også flere bekymringer - og det kommer vi ind på i den aktuelle kommentar "Spidsen".

God sommer.

Redaktionen

I støvet for Allah

Vi ser kort på nogle af de centrale forskelle på Koranen og Bibelen, og synet på synd, nåde og Jesus Kristus. *Læs side 7*

Befriet af besættelsen

I Narnia-serien er vi kommet til Muddermukkes nærmest klassiske monolog, hvor han står fast på en usynlig, men virkelig verden. *Læs om Sølvstolen side 12*

Selvet i det nye århundrede

Af Andrew Fellows

Der har nok aldrig været så stor en fascination af det menneskelige selv som i vor tid. Interessen bevæger sig langt ud over de terapeutiske bevægelser og ind i flere akademiske discipliner, især filosofi. Faktum er, at det moderne menneske generelt er totalt selv-optaget.

Dette kan vi give mærkatet narcissisme. Begrebet stammer fra den græske myte om den smukke, men selvcentrerede unge mand, der afviste de mange kvindelige tilbedere, som blev forelsket i ham. En af disse kvinder bad til sidst guderne om, at Narcissus selv ville opleve uengældt kærlighed. Hendes bøn blev hørt. En dag knælede han ved en kilde og så sit eget spejlbillede i vandet. Han prøvede at komme tæt på det, at kysse det, men hver gang forsvandt det. Han var så opslugt af det, at han aldrig igen forlod kilden. Han mistede helt appetitten, blev langsomt svagere og døde på grund af sin besættende optagethed af sig selv.

Det hele i mit hoved

Sigmund Freud brugte denne historie til at beskrive en psykologisk tilstand. Han identificerede et træk i den tidlige barndom, hvor babyen ikke har nogen fornemmelse af en virkelighed ud over sig selv. Ude af stand til at skelne mellem subjekt og objekt ser barnet på sin moder og tænker "du er blot en forlængelse af mig".

Freud bemærkede et lignende træk hos nogle voksne patienter og klassificerede det som en særlig (og senere meget omdiskuteret) tilstand.

Jeg tror, at det moderne selv er narcissistisk, ikke i en klinisk forstand, men helt enkelt i den måde, som det forholder sig til verden. Vi er så optaget med selvet, at vi har mistet enhver meningsfyldt kontakt med den objektive virkelighed.

Vi lever kun "inde i vores hoveder",

hvor det eneste "virkelige" er selvets verden. Dette syn definerer, hvad der er virkeligt for os. Blandt de mange konkurrerende fortællinger i det post-moderne vesten er dette syn den sidste store fortælling, som alle har accepteret: Den fortælling, som definerer virkeligheden, er den, der bliver levet ud inde i mit hoved.

At leve inde i den historie betyder, at alt ultimativt refererer tilbage til selvet.

Når jeg træder ind i et rum fyldt med mennesker, så betragter jeg dem ikke længere som virkelige personer. Nej, de er simpelt hen der for at reflektere budskaber tilbage til mig: Et publikum, som beundrer mig, som har medlidenhed med mig, eller manipulerer mig. Selvets verdensbillede er et, hvor det "andet" ophører med at have en autentisk eksistens i sig selv. "Det andet" er der kun for at tjene ens eget jeg.

En fatal forvrængning

Forvrængningen i vort forhold til de andre er alvorlig. Den gamle myte minder os om, at når vi fokuserer på selvet på bekostning af, hvad der eksisterer ud over det, så omfavner vi døden. Det er en forvrængning af det, som Gud oprindeligt ønskede for den menneskelige eksistens. Francis Schaeffer mindede os om, at "substantiel psykologisk helbredelse" kommer, når vi træder ind i "virkelighedens cirkel".

Den måde, som vi forholder os til virkeligheden, er afgørende for vor forstand og helbred. Vi må først og fremmest huske, at der altid er en kløft mellem "det virkelige" og vor opfattelse af det. Denne kløft bygger Gud bro over med sine tegn og symboler. Gennem sprog, kunst, musik og historier kan vi relatere til det, som er udenfor os selv på en meningsfyldt måde.

Det tragiske er, at dette forhold er blevet alvorligt ødelagt af synden i verden. Synd sætter os ud af virkelighedens cirkel, ud af den orden, som Gud havde tiltænkt for vore liv, og det er et dilemma for alle mennesker.

At være kristen er at komme tilbage ind i cirklen. Ved at modtage Guds åbenbaring er vi i stand til at overvinde denne kløft mellem vore forestillinger, og hvordan tingene virkelig hænger sammen.

Selvets verdensbillede er katastrofalt, fordi det afskærer os fra virkeligheden. Vore opfattelser har ikke længere noget referencepunkt til det udefra kommende.

Det moderne selv synes begærligt at have slugt hele virkeligheden, og man er kun ladt tilbage med en bevidsthed om sig selv. Selvbevidsthed bliver derfor til, hvad vi kunne kalde hyper-selvbevidsthed.

Ekstrem selvbevidst

Hyper-selvbevidsthed er en forfærdelig byrde. Jo mere jeg prøver at forstå mig selv, jo mere smutter det fra mig. Når jeg kikker indad, finder jeg intet solidt at holde om, og det selv, som jeg prøver at finde, synes som et spøgelse. En ond cirkel er uundgåelig: Jo mere selvbevidst jeg bliver, jo mere fortabt føler jeg mig, og jo mere fortabt jeg føler mig, jo mere selvbevidst bliver jeg. Pludselig er jeg tilbage i den tragiske myte om Narcissus.

Ironisk nok er det vor selvbevidsthed, som sætter alarmklokkerne i gang: Selvet er ukendt over for selvet. Som Nietzsche skrev: "Vi er ukendte, vi kendte, over for os selv". I den klassiske apologetiske

bog "Lost in the Cosmos" minder forfatteren Walker Percy os om, at selvet aldrig ser selvet. Øjet ser kun udad, og vi kan kun se os selv repræsenteret af et fotografi eller i et spejl. Vi er for evigt optaget af disse billeder af os selv. Vi ved ikke, hvem vi er!

Bibelen bruger interessant nok begrebet "billede", når den beskriver mennesket. Dette symbol peger på, at mennesker faktisk har en spøgelsesagtig, uvirkelig kvalitet, når de eksisterer isoleret fra hinanden. Et billede er intet i sig selv. Det eksisterer kun i forhold til, hvad det reflekterer. Hvad du ser i spejlet er ikke virkeligt, men en repræsentation af det virkelige.

Det var aldrig meningen, at vi skulle komme til en forståelse af os selv ved selvbevidsthed. Vi kender kun os selv, når vi ser på Ham, som vi er en refleksion af, Skaberen af Universet. Adam og Eva havde ingen problemer med selvbevidsthed, før de vendte sig bort fra Gud, i hvilken selvet var i sikkerhed. De gik i stedet ind i sig selv, og det har været et problem for menneskeheden lige siden.

Intense oplevelser

Som vi har set ændrer hyper-selvbevidstheden vort forhold til "det andet". Vi begynder at "bruge" det andet. Hvis jeg ikke føler, at der er noget væsentligt eller betydeligt ved mig, så vil jeg bruge verden som et spejl, der reflekterer et budskab tilbage til mig selv. Dette desperate forsøg på selv-kundskab benægter eksistensen af noget som helst udefra kommende.

Tænk på den måde, som vi forbruger på. Tøj er ikke primært noget, som holder os varme eller gør os smukke. Det er først og fremmest et middel til at definere selvet. Vi vælger en bestemt stil i henhold til det image, som vi ønsker at reflektere. Vi bruger "det virkelige" til at få en identitet, men det forbliver ikke andet end et billede. Ironisk nok ved at bruge objekter til at få en selvforståelse, bliver selvet også objektiviseret: Jeg er, hvad jeg har på.

Der er tusinder af sådanne "selv-refleksions-systemer" til vores rådighed i dag, men det er et flygtigt image, her i dag og væk i morgen. Konsekvensen er, at vi løber fra det ene til det andet i et flimrende system, som spøgelse fanget i et eksistentielt vakuum. Hvordan kan et spøgelse føle sig i live og virkeligt?

Svaret ligger i ekstreme oplevelser. I en verden, hvor virkeligheden i tingene ikke længere giver liv til selvet, så er de intense oplevelser det eneste, vi har tilbage. Fordi der ikke er nogen sandhed ud over mig selv, så er der ikke noget andet ideal, som jeg kan måle disse oplevelser med. Der er kun intensitet; noget føles bedre end det andet.

Virkeligheden bliver redefineret som det, der virker på mig eksistentielt. Hvis jeg ikke føler, at Gud er virkelig, så er Han ikke. Du kan tale om sandheden i kristendommen hele dagen lang, men hvis det ikke har en eksistentiel indvirkning, så betyder det intet for mig. I stedet har intensitet erstattet det dybsindige i vores søgen efter mening.

Vejen til afhængighed

Helt grundlæggende er kriteriet for, hvad der er meningsfyldt, blevet reduceret til fysiske oplevelser og følelser. Når jeg føler noget intenst som en fysisk oplevelse, så ved jeg, at jeg er i live. Sådanne oplevelser er selvfølgelig bundet til min krop alene, så jagten på selvet i dag fokuserer skarpt på det fysiske.

Hvorfor er så meget i vor kultur blevet reduceret til det erotiske? Hver gang vi føler den seksuelle trang i vore kroppe, så føler vi os i live. Vi bliver sultne efter denne fysiske stimulans. Vi kan endda hoppe i elastiksnor eller blive opslugt af en anden ekstrem sport, bare for at føle os i live et øjeblik. Bevæger vi os længere ind i os selv, så kan vi tage stoffer, skære os selv eller gå på druk, alt sammen for intensitetens skyld.

Det er let i denne sammenhæng at se, hvordan vor kultur er blevet en afhængigheds-kultur. Når en intens oplevelse virker, og selvets spøgelse føler sig i live, så ønsker vi en gentagelse. Sådanne "positiv forstærkning" er grundlaget for al afhængighed. Tragisk nok er vort samfund et stort marked for enhver tænkelig intens oplevelse, inklusive film og cyberspace.

Selvet i dette nye århundrede er derfor i en tragisk tilstand. Fortabt i hyper-selvbevidsthed, er den moderne person meget modtagelig for at blive afhængig af intense oplevelser. Men det er mere end blot individualisme og selvished. Narcissisme er blevet til mere end blot individualisme og selvished. Hvis vi kun sammenligner det med enhver selvish handling, så fjerner vi ethvert psykologisk indhold fra begrebet.

Selvets verdensbillede beskriver nøjagtigt vor situation. Det er måske en bogstavelig opfyldelse af Paulus' ord "I de sidste dage skal der komme hårde tider. For da vil mennesker blive egenkærlige...de vil elske nydelser højere end Gud." Med andre ord, i de sidste dage vil mennesket forelske sig i sig selv. Er det ikke personligheden i vor tid? Sådanne synes det. Men fanget som Narcissus, ødelægger vi i stedet os selv.

Den virkelige udfordring

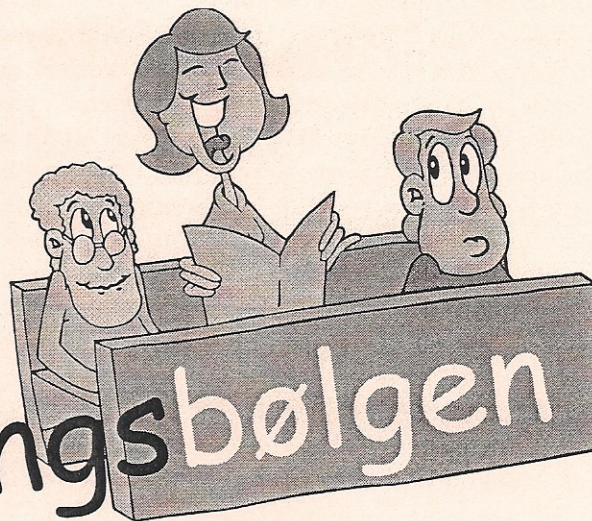
Vi må forstå denne tilstand, hvis vi skal i forbindelse med det moderne menneske, især apologetisk. Hvorfor føler mennesker sig så fjernt og adskilt fra Guds virkelighed? Hvorfor er det hele så uvirkeligt? Og hvorfor føler så mange kristne, at Gud kun er en teori, uden nogen eksistentiel dimension? Er vi i virkeligheden blevet afskåret fra Gud, eller har vi afskåret os selv fra Gud?

Jeg er overbevist om, at det sidste er tilfældet. Kun når vi møder "det virkelige" igen, kan vi møde Gud. Gud er virkelig, og mennesker vil aldrig møde Ham, når de kun lever inde i deres hoveder. Bibelsk kristendom er grundfæstet i historien, som er rodfæstet i det virkelige. Hvis det "virkelige" ikke længere eksisterer, så bliver korset og fremtidens håb i Kristi komme blot tomme teorier.

Vor opgave i dag er at re-engagere mennesker med det virkelige. Vi må ikke falde for fristelsen til at reducere evangeliet til blot en intens oplevelse eller noget, der kun refererer til selvet. Når evangeliet befrier mennesker til at leve autentisk inden for det virkelige, så sker der noget fantastisk: Vor tro på og forsvar for evangeliet bliver både personlig og praktisk.

Evangeliet sætter os i stand til at bevæge os væk fra hyper-selvbevidsthed, og i virkelighedens cirkel oplever vi en sand identitet og mening med selvet. Ved at leve i den virkelighed, som Gud ønsker, bliver selvet stadig mere helt og sundt. Kristendommens store fortælling er grundlæggende i dag. Den alene kan befri vor tid fra selvets verdensbillede.

Andrew Fellows er leder af det kristne studiecenter L'abri i England. Artiklen er oversat fra L'abris Newsletter.

Lovsangs bølgen

Af Louis Nielsen

At ville skrive om "lovsang" kan være at stikke sin hånd i en hvepsere. Derfor er det nok rigtigst at lægge ud med at sige, at jeg skriver i en fredelig hensigt, ikke for at skabe kiv og spektakel, ikke for at gøre nogen ked af det, men for at søge afklaring.

Det er bemærkelsesværdigt som lovsangsfænomenet har bredt sig i de sidste 10-15 år til at blive noget, som vi finder i næsten alle kirker og i alle lande. Langt de fleste har åbenbart følt, at her er noget, man ikke bare kan afvise, men som man på en eller anden måde må forholde sig til.

At lovsangskulturen slår an lige nu beror utvivlsomt på mange ting. Den nedbryder en hel del af den formelle atmosfære, som kan være over en gudstjenst-lig samling. Den appellerer mere til følelser og motorik end til intellekt og æstetik.

Den lukker op for en ny musikkultur, og den brug og smid væk kultur, som iøvrigt præger samfundet i denne tid. Der er fart og power over lovsang, hvor traditionel salmesang ofte er langsommelig og slæbende. Ikke så underligt, at ungdommen mere føler sin identitet tilgodeset i "lovsang" end i traditionel salmesang.

Jeg skal ikke kunne afgøre det, men "lovsang" synes også generelt mere at være for unge kvinder end for unge mænd, og passer godt med, at det er de unge kvinder og deres spiritualitet, som former frikirkenes gudstjenesteliv i disse år.

Disse årsager til, at lovsangs bølgen har

Tempofyldt lovsang har mere og mere udkonkurreret den traditionelle salmesang. Men kan de to eksistere side om side, og hvad er egentlig sand lovsang? Det forsøger artiklen at give et svar på.

haft så megen kraft, er ikke alle negative, flere af dem er positive. Mit ærinde er da heller ikke at få kirken drejet bort fra lovsangsbegejstringen, men at få "lovsangen" placeret teologisk og bearbejdet teologisk, så vi måske kan undgå nogle af de mere uheldige sider af lovsangsfænomenet.

Og nogle ting trænger til at blive sat på plads for os.

1. Lovsangens plads

Først og fremmest bør vi afvise dem, som på basis af det, der står skrevet om Davids organisering af levitternes lovsang i templet, gør lovsang til en specifik præstelige tjeneste. En tjeneste, som i den åndelige verden betyder mere og rangerer over menighedens øvrige tjenester, som f.eks. Ordets tjeneste eller praktiseren af næstekærlighed. Tilhængere af teologien bag "åndelig krigsførelse" inddrager også ofte lovsang som et åndeligt kampmiddel. Alt det vil vi på det skarpeste lægge afstand til.

2. Intet sakramente

Lovsang er ikke et sakramente (en indstiftelse af Jesus), selvom nogle frikirker er hastigt på vej til at gøre den til det, så meget endda, at der ikke bliver tid og plads til at holde nadver.

Det er ikke sådan, at lovsangslederen på en særlig måde har fortræde hos Gud og nu skal "varme os op", så vi også kan træde frem for ham. At sætte lov-

sangslederen op over forkynderen og mødelederen er også dybt betænkeligt, ligesom det at give lovsangen så megen tid, at andre og mere frie og åbne måder at takke og lovprise Gud på enten helt ophører eller bliver så meget indskrænket, at de efterhånden dør hen.

Lovsang er ret beset lige så meget os, som synger for hinanden, som at vi synger for Gud (Kol 3:16-17).

Den folkekirkelige indgangsbøn udtrykker stadig, hvad der er det vigtigste ved en gudstjeneste - vi er kommet for at høre Gud tale til os. Og vores sang underbygger og styrker det, som Gud vil sige til os, såvel som den er vores respons af tro, taknemmelighed og lydighed mod, hvad Gud siger os gennem forkyndelse, nadver og bøn og alle de andre ting, hvorigennem Gud møder os og taler til os.

3. Sand lovsang

Tilbedelse i form af lovsang er ikke den eneste og ikke den vigtigste måde at gøre tjeneste for Gud på. Det er en stor skam, at ordet "gudstjeneste" (i den engelsktalende verden "worship") så ofte udelukkende står for det, som sker henne i kirken, og ikke overordnet for det at tro på Gud og tjene Gud, sådan som det er tilfældet i Bibelen.

Her er "Åndelig gudstjeneste" (lovprisning, tilbedelse, worship) ifølge de berømte ord i Rom 12:1-2 netop at bringe sig selv som "et levende og

helligt offer for Gud", lære at tænke med Guds tanker, bedømme med Guds sind, vælge, hvad der behager og glæder ham.

Det er, som de følgende vers i kapitlet og det næste viser, hvordan vi omgås hinanden og tjener hinanden i menigheden, hvordan vi handler overfor vore kolleger og naboer, ja endog overfor vore fjender. Det er også, hvordan vi er i samfundet, overfor stat, amt, kommune, det lokale samfund.

Det er en sådan spiritualitet (fromhed), som er essensen af nytestamentlig spiritualitet. Denne spiritualitet er vendt bort fra selvet og er koncentreret om at leve for Gud og til gavn for næsten, ikke om hele tiden at være på jagt efter åndelige oplevelser eller om at pylre for sin egen åndelighed. Det er "åndelig gudstjeneste", siger Paulus, det er taknemmelig modtagelse af hans godhed og store barmhjertighed mod os i Kristus, det er "tro, som er virksom i kærlighed" (Gal 5:6; 6:15).

Frelsen har vi fået for intet, og det står ikke til os at bringe Gud noget som helst, som skal bedre på vor stand hos ham (intet større kan gives end det, alle Guds hellige og kaldede er: Tilgivne for Jesu navns skyld og Faderens børn i kærlighed og sandhed), heller ikke står det til os eller til kirken at bringe Gud noget offer for synd ud over det ene fuldkomne offer, som Jesus bragte én gang for alle og med evig gyldighed til følge, da han opofrede sig på korset (Heb 7:26-27; 9:14; 28; 10:10;12).

Det eneste offer, som vi kan bringe, og som Gud sætter pris på, at vi ofrer, er "takofferet" (Heb 13:15), som Hebræerbrevets forfatter identificerer med i tro at bekende Jesu navn, og med glæde tjene hinanden med gavmildhed og godgørenhed (Heb 13:16).

Hvad Gud søger af os, er, hvad han også søgte hos sit ejendomsfolk under den gamle pagt, nemlig at vi "bringer Ham vort takoffer, indfrier vore løfter til ham, og kalder ham til hjælp i vor hverdag og ærer ham med alt, hvad vi gør (Sl 50:14-15).

Det er lovsang, det er tilbedelse, det er tjeneste, det er worship.

Lovsangen i kirken

I lyset af de her opstillede parametre må vi bedømme lovsangstjenesten i

menigheden, placere den i gudstjenestelivet, vurdere på hvor megen plads den skal have, så den hverken får for meget eller for lidt. Vi må lade os opdrage så ikke bare de, som er i en lovsangsgruppe, opfattes som tilbedere, men at vi alle er det i kirken såvel som udenfor kirken, nemlig "de tilbedere, Faderen søger" (Joh 4:23-24).

Når vi på denne måde ved hjælp af nogle bibelske forklaringer har fået defineret for os, hvad "lovsang" er, er vi forhåbentligt samtidigt blevet befriet fra nogle tågede, ofte tabubelagte forestil-

Nyere musik og nye ord
at synge vor tro og
glæde i er særdeles velkomne, men de skal være tilstrækkelige forskellige til at dække alle genrer for autentisk lovsang, og både bestå af "salmer, hymner og åndelige sange".

linger og associationer omkring lovsang i kirken. Vi kan nu gå ind i en praktisk gennemgang og forholden os til, hvad lovsang rettelig kan bruges til i kirken, og hvad den helst ikke skulle bruges til.

1. Salmesang og lovsang

Diskussionen står ikke om musikstil, eller om ungt kontra gammelt. Først generationerne efter os vil virkelig kunne bedømme om det, som i dag er nyt, er godt eller dårligt. Men det er allerede nu klart, at mange af sangene og korene, som synges i dag, ikke vil blive sunget om bare 50 år. Det er også rigtigt, at nogle af salmerne i Salmebogen allerede for længe siden er blevet forældet, og derfor heller ikke synges mere.

De har ikke længere nogen levende menighed at udfolde sig i. Andre af salmerne har stået i århundreder og vil

sandsynligvis også blive sunget om 1000 år herfra. Men nogle af de nyere salmer, ikke mindst salmer af Graham Kendrick og Timothy Dudley-Smith er allerede klassikere og vil sandsynligvis leve i mange, mange år.

Det er rigtigt, at kirken i sit væsen altid vil satse på det prøvede, men det må ikke udlægges på sådan en måde, at fornyelse bliver utænkkelig og gøres umulig.

I en tid under hastig forandring, hvor alting brydes ned, næsten før det er bygget op, er det vigtigere end nogensinde, at kirken er dybt fortrolig med sin grundvold, men også samtidig i bevægelse hen imod stadig at finde nye udtryk til at tolke sin tro med og nye udtryksmåder at leve den i.

Disse overvejelser må ikke mindst sætte sit præg på den måde, vi holder gudstjeneste på, også den måde, vi synger på. Nyere musik og nye ord at synge vor tro og glæde i er særdeles velkomne, men de skulle helst være "værdige for Guds hus" og tilstrækkeligt forskellige til at dække alle genrer for gedigen, autentisk lovsang, altså både bestå af "salmer, hymner og åndelige sange" (Kol 3:16).

Det er en lidt trist udvikling, og den gør kirkelivet fattigere og amputerer kirkens budskab, når lovsangen helt mister forbindelsen til de to første genrer og udelukkende kommer til at bestå af ideligt gentagne kor, hvis grundled mere er mig og det, jeg føler for Gud, for Jesus, for Helligånden, end Gud og den han er og det, han gør.

En større udsigt, en større bredde, et rigere og mere varieret sprog og et mere varieret tonsprog er bestemt ting, vi bør være på udkig efter, når det gælder vedligeholdelsen og fornyelsen af lovsangen i kirken.

2. To generationer tilbeder

Da lovsang ikke er et sakramente, må den som al tjeneste i menigheden være underlagt et overordnet hensyn til menighedens trivsel og være underlagt det overordnede tema og den bevægelighed, som går gennem hele gudstjenesten. Menigheden kommer ikke sammen for at blive underholdt eller for at opleve noget opført, den kommer sammen for at blive opbygget ved mødet med Herrens ord.

Lovsangslederen skal være følsom

overfor ledetråden ovenfra, og ikke forcere sit igennem, uanset hvor meget hun og gruppen ellers har øvet og trænet (jvf 1 Kor 14:26-33).

En lovsangsgruppe vil gerne virke dynamisk og kraftfuld og "give den hele armen" og kan dermed komme til at lukke alt for mange decibel ud i lokalet, sandsynligvis med den virkning, at smertegrænsen for det ældre og svage-lige øre overskrides. Ikke at ville være opmærksom på det og tage hensyn til det er ikke at handle i kærlighed, og hele øvelsen bliver i lyset af vore bibelske definitioner det modsatte af "lovsang".

For os som den lidt ældre generation består udfordringen (gudstjenesten) med henvisning til de selv samme bibelske principper i ikke at se ned på "de unge", bruge klicheer om dem, foragte dem for deres kropssprog og deres påklædning, deres musiksmag og deres sprog, men trænge bag alle disse ydre ting til det hjerte, som virkelig ønsker at tjene Gud, men naturligvis må gøre det med noget, som føles autentisk af dem.

Når alt kommer til alt er hænderklappen, spil og dans, og spillen på mange instrumenter, herunder også larmende instrumenter en del af det lovsangsbillede, som Salmernes Bog udsætter os for. Men måske er det først i Himlen, at det bliver muligt at udfolde sig fuldkommen frit overfor Gud, når andre er til stede uden at vække forargelse hos nogen. Indtil da er vi nødt til at tage hensyn til hinanden og lægge bånd på os selv.

Det betyder, at den unge må neddæmpe sin begejstringsrus en anelse af hensyn til sine gamle brødre og søstre, men omvendt også, at den gamle må udvide teltpælene, så der bliver god plads til den unge. Kun sådan tilbæder og lovsynger vi Faderen, som det er ret for ham (Kol 1:12). Vigtigere end lovsangen i ord og toner er lovsangen i hjertet, dvs. indstillingen og holdningen, vi har til hinanden i Kristus.

3. Den kirkefremmede

Spørgsmålet om, hvilket indtryk lovsangen gør på den kirkefremmede, er også relevant. Jeg har ikke nogen undersøgelser at vise hen til, men principielt må vi altid være opmærksom på "den udenforstående ikke troende" og hvilket indtryk, han får ved at opleve den kristne

menighed samlet til gudstjeneste (1 Kor 14:23-25). Måske tiltales han af den friske, frie stil, som lovsangselementet bidrager med, men måske frastødes han også af de intense for ham uforståelige følelser, som mange lovsange er så fyldte med.

Jeg ved det ikke, men det er bestemt en overvejelse værd, om der overhovedet skal være lovsang ved gudstjenester, specielt tiltænkt kirkefremmede. Ud fra det, der allerede er skrevet i denne artikel, er det rimeligt indlysende, at lovsang ikke er "et must" i enhver gudstjeneste, i hvert fald ikke et bibelsk begrundet "must".

4. Lovsangens indhold

Om selve indholdet og sammensætningen af "lovsang" er der skarpt delte

De fleste af kirkens gamle salmer er mere rene i teologi, mere centrerede omkring Guds gerninger og mere mættede og opfyldt af evangeliets indhold, end mange af de moderne lovsange.

meninger. Mange, især yngre lovsangsbegeistrede kristne vil hævde, at lovsang kun er nyere korte sange og kor til moderne, mere rytmeprægede melodier.

I den diskussion vil jeg ikke drages ind. Men hvorfor salmer pr definition ikke skulle være lovsange, har jeg mere end svært ved at anerkende. Langt de fleste af dem blev faktisk skrevet som lovsange til Gud, andre blev skrevet som belæring og formaning og navnlig trøst for Guds folk, men en meget stor del af vor samlede salmeskat er lovsange.

Om det er en uundgåelig udvikling, som er i gang, ved jeg ikke, men for mig i det mindste er det et utroligt udsalg

af arvesølvet, som sker, når så mange frikirker de facto har afskrevet det at synge salmer.

Ofte er vi blevet så opsat på at være samtidige - og det er nødvendigt og godt - at vi uden omtanke og uden blusel afskriver vor arv, og det er både kortsynet og arrogant.

De fleste af kirkens gamle salmer er mere rene i teologi, mere centrerede omkring Gud og Guds gerninger og Jesu Kristi person, offergerning og tjeneste, de er kort sagt mere mættede og opfyldt af evangeliets indhold, end mange af de moderne lovsange er det.

Det er svært at finde salmedigtere for hvem evangeliet og evangeliets gave er så altoverskyggende i tilværelsen som Paul Gerhardt, Brorson eller Wesley. Og det er et stort tab, hvis kirken mister den enestående gave, som disse og andre af de ældre salmedigtere har skænket den. Men det gør vi, hvis den nuværende tendens i frikirkerne fortsætter. For salmeskatten holdes kun i live ved at blive brugt.

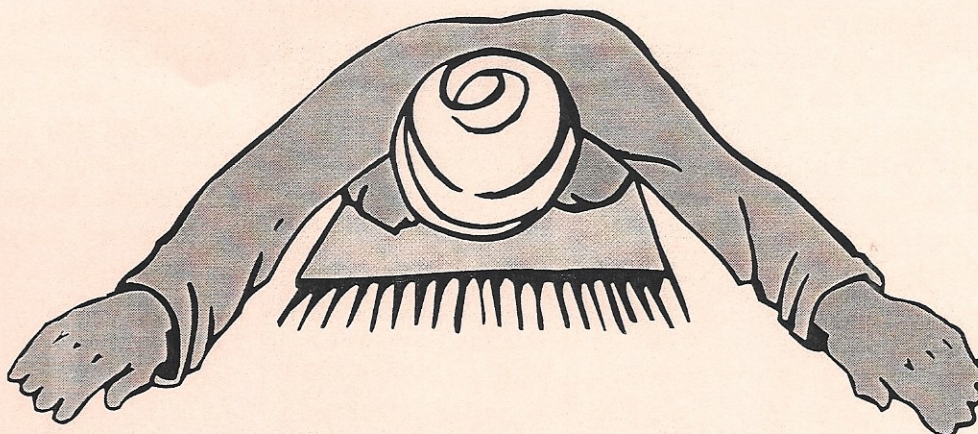
Ingen må udlægge disse sidste bemærkninger som et enten/eller. De er snarere ment som et suk, et dybfølt suk. Kunne det nye og det gamle bevares side om side, er det bedst for alle parter.

Måske kunne det bedst ske, hvis fornyerne og traditionalisterne i kirken blev bedre til at tale sammen i stedet for at bekæmpe hinanden. Når alt kommer til alt, er det et sundt bibelsk princip, at "prøve alt, men holde fast ved det gode". I kirken bør slægterne stå sammen og høre sammen omkring evangeliets ord på tværs af århundrederne.

Det bør afspejle sig i gudstjenesten, at kirken er sat til at bevare og videreføre noget, som er overleveret, men også, at det overleverede ikke er dødt arvegods, men noget, som stadig fornyer sit liv i nutidige og samtidige mennesker.

Bundetheden til evangeliet, men også evangeliets sprudlende liv og eksploderende glæde, som ikke lader sig bure inde i golde, formelle attituder og stivnede former, burde præge os som kirker mere end evig uro og diskussion om nyt kontra moderne, salmesang kontra lovsang.

Det er klart et både og, ikke bare fordi det fornuftigvis må være sådan, men fordi det ligger i kirkens natur og kald, at det skal være både og.

I støvet for islam

Styrken i islam er dens stærke centrale fokus på monoteismen. Vi har indprentet os billedet af muslimen, der bøjer sig på bedetæppet i dyb ærbødighed, hengivenhed og respekt og beder den korte trosbekendelse: "Der er ingen anden Gud end Allah og Muhammed er hans profet."

Kortformen for trosbekendelsen er det ofte brugte "Allahu akbar" - "Allah er større".

Allah er ikke kun stor, heller ikke kun den største. Nej, han er den helt anderledes, en fjern og uopnåelig Gud. Han er større, stærkere, skønnere, rigere og klogere end alt, hvad vi kender. Enhver tanke om Allah forbliver derfor mangelfuld og er dybest set forkert. Han kan ikke udtænkes, nås eller defineres. Han er ikke nogen personlig Gud. Han befinder sig hinsides alle følelser og begreber.

Derfor bøjer muslimen sig i underkastelse - i det ydre, såvel som i det indre - det vi må respektere, for det sætter ofte vor egen hengivenhed over for Gud i relief.

Og det er meget betegnende, da islam på arabisk betyder udlevering, hengivelse og underkastelse.

I kristendommen rettes bønner også mod den Almægtige, Skaberen af universet, men kan i frimodighed også påkalde Gud som vor Fader. Vi er kommet ind i et personligt forhold til Gud, og vi kaldes hans børn - noget utænkeligt for en muslim, når han skal beskrive sit forhold til Allah.

Islam kontra kristendom.

Vi ser kort på nogle af de centrale forskelle mellem Koranen og Bibelen, og synet på synd, nåde og Kristus.

Af Carsten Thomsen

Koranen og Bibelen

Både kristendommen og islam tror på Guds åbenbaring igennem hellige bøger.

Muslimerne hævder, at Koranen er Guds Ord åbenbaret til Muhammed gennem englen Gabriel. Muhammed er den sidste profet - selve "Seglet" på profeternes virke, som omfatter mange profeter ligefra Abraham til Jesus.

Derfor sætter Koranen som en nyere åbenbaring Bibelen til side. Ifølge muslimerne er Bibelens skrifter forfalsket af jøderne og de kristne og de påstår, at Bibelen derfor har forandret sig så meget gennem tiden, at den ikke længere er den samme bog, som Koranen refererer til. Ifølge islam har Koranen erstattet Bibelen som autoritet og

optaget de vigtigste budskaber i sig.

Sammenlignet med Koranen virker Bibelen for en muslim som brudstykker uden indbyrdes sammenhæng og autenticitet. Koranen er derimod for en muslim en direkte, guddommelig afskrift af en bog, som er i himlen. Derfor bliver oversættelserne af Koranen heller ikke anset for at være fuldt ud så autoritative, som den arabiske original.

For kristne åbenbarer Gud sin vilje i både Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente - og alle trådene bliver samlet i Guds Ord, der blev kød - Hans komme til jorden i Jesus Kristus, Guds udtrykte billede. Gud begyndte her en ny gerning i mennesket gennem Helligåndens komme - Trøsteren, Vejlederen og Talsmanden. Bibelen siger, at "Han bor i os".

I modsætning hertil er Allah fjernet fra mennesket, og der er en stadig kløft mellem Allah og den verden, han har skabt.

Loven og nåden

Ifølge muslimerne skabte Allah mennesket svagt, men gennem underkastelse, lydighed og fællesskabets hjælp kan muslimen nå frem til en tilstand, hvor Allah er tilfreds. Gennem en stærk karakter og gode gerninger - primært islams fem søjler (se boks) - er mennesket i stand til at leve syndfrit.

Kristne tror derimod på, at "alle har syndet og mangler herligheden fra

Gud". At mennesket er åndeligt dødt på grund af synden og derfor ude af stand til at følge Guds lov og tilfredsstille Ham. Mennesket kan kun blive retfærdiggjort ved tro (Ef. 2:8-9).

Bibelen indeholder mange ærlige beretninger om fejlende, syndige personer, som Gud udvalgte ikke p.g.a. deres egen retfærdighed, men på grund af hans vilje og kærlighed. Muslimerne ser derimod en lang række historier om profetiske helte, som jøder og kristne gennem tiden omskrev historierne om og fik pillet ned.

Gud og Allah

Begge er monoteistiske religioner og kan sige "Herren er Gud, Herren er Én". Men vi vil tilføje, at Gud har åbenbaret sig i tre personer, Faderen, Sønnen og Helligånden - Treenigheden. Denne centrale sandhed i kristendommen er helt utænklig og blasfemisk for en muslim.

- I tilbøder flere guder, lød anklagen utallige gange fra muslimer i London, da jeg for mange år siden fik mit første møde med den muslimske tro.

Jeg var på et Turning Point team med OM, og vi gik rundt i Londons gader for at dele evangeliet med muslimer. Samtalerne bundede næsten alle i den samme konfrontation om Jesu guddommelighed.

Muhammed har på en eller anden måde fået den kristne forståelse af treenigheden galt i halsen. Forvirringen stammer formentlig fra en sekt i Mellemøsten, der på Muhammeds tid påstod, at treenigheden bestod af Faderen, Moderen og Sønnen (Allah, Maria og Jesus: Sure 5,116).

Kristne afviser denne vildfarelse, men alligevel mener mange muslimer, at de kristne lærer, at Allah havde seksuel omgang med Maria og avlede Jesus med hende. Derfor tager de stærkt afstand fra treenigheden, og Koranen afviser denne lære flere gange. (Sure 4:171 og 5:73).

Jesus i Koranen

Som vi har skrevet er det utænkeligt, at en muslim skulle bede "Fader Vor, du som er i himlene". Muslimerne afviser, at vi er kommet ind i et sådant forhold

Islams Fem Søjler

For muslimer er der fem grundlæggende pligter eller regler.

1. **Trosbekendelsen** (shahadah), der betyder at aflægge vidnesbyrd: "Der er ingen anden Gud end Allah, og Muhammed er hans profet".

2. **Bøn** (salah). Fem gange dagligt vendt mod Mekka. Normalt på en speciel måde. Man gennemgår først visse renselsesceremonier og gentager bestemte sætninger.

3. **Faste** (sawm). Hvert år i fastemånedens Ramadan. Muslimerne må ikke spise, drikke eller ryge fra solopgang til solnedgang.

4. **Almisser** (zakah). Næstekærligheden byder dem at give almisser til de fattige og nødlidende.

5. **Pilgrimsrejsen** (hajj). Enhver muslim skal, hvis han har råd og fysik til det, én gang i sit liv rejse til Mekka på pilgrimsrejse.

til Gud, at vi er hans børn.

Muslimerne afviser også Jesu guddommelighed, selvom de ærer og respekterer Jesus som en af mange profeter. Der er flere ting, som Koranen accepterer fra evangelierne. At Jesus blev født af en jomfru, hans helbredelser og mirakler, hans himmelfart og at han er hos Gud, men de kan ikke acceptere Jesus Kristus som Guds Søn, som Messias. De tager afstand fra hans død på korset og hans opstandelse.

I kristendommen er Jesus ikke blot en budbringer, han er selve budskabet. Guds Ord kommet i kød - fordi han fuldt ud er menneske og fuldt ud er Gud kan han dø i menneskers sted og

sone den enkeltes synd.

Problemet er ikke, at islam totalt ignorerer synden, men at muslimerne ikke forstår, hvor alvorlig synden egentlig er, hvor dybt mennesket er faldet fra Gud. Derfor kan islam heller ikke se nogen nødvendighed for en forløser, og de kan ikke acceptere sonemidlet, Jesus Kristus.

For en muslim er der en kæmpe kløft mellem Allah og mennesket. Foran Allah er mennesket kun en slave, uendelig lille og ubetydelig. Der er ingen måder at komme nær på. Dette billede af Guds storhed og almagt i forhold til mennesket finder vi også beskrevet i Bibelen, men der er samtidig med Jesus blevet åbnet en vej ind bag forhængen, vi har frimodighed til at stå foran Gud, vi er blevet bragt nær ved Jesu blod, som dækker vores synd.

Derfor når muslimernes bøn ikke den sande Gud, for ingen kender Gud, uden den, som Sønnen vil åbenbare ham for. B. V. Henry skriver i sin bog "Fra Islam til Golgata":

Der findes en række sekter og retninger inden for islam, som bygger sin lære på en trang til at komme nærmere Allah, alle mere eller mindre præget af mysticisme. På en underlig måde virker det som om, muslimerne søger efter en, som kan gå imellem dem og Gud, og mange er på en underfuld måde villige til at lytte til budskabet om, at mellemmanden, de søger, kan findes.

At bringe budskabet til sådanne søgende mennesker vil give dem svaret på råbet fra deres sjæl, at de kan finde vejen til Gud. Han er ikke langt fra nogen af dem. Jesus må altid blive fremstillet som mellemmand, og Ham, som har forsonet os med Gud.

Gerningsreligion

Uden en forsoner, uden en mellemmand er muslimen henvist til sine egne gerninger i håbet om, at det er nok til at få Allahs nåde og barmhjertighed, og derfor bliver islam til, hvad vi ville kalde gerningsreligion.

Denne korte gennemgang af de teologiske forskelle er meget forenklet og tegnet med en grov pensel, så en del nuancer forsvinder, men det giver forhåbentligt et indblik i den kløft, der rent faktisk eksisterer mellem Koranen og Bibelen.

Jeg vil slutte med et længere citat fra B. V. Henrys bog "Elsk Araberne", som beskriver nogle af de konsekvenser gudssynet i islam har for en stærkt troende muslim - både den klippefaste tro og overgivelse - men også frygten og fatalismen:

Muslimen praktiserer sin religion åbent og trofast, desuden har han en ærbødighed for tilbedelsen af Gud og en respekt for personlig hellighed, som gør vores overfladiskhed til skamme.

Livets tilskikkelser er for muslimen som bud fra Allah selv, og han ser på hele sin tilværelse som forudbestemt af det guddommelige forsyn. Bevidstheden om Guds magt hviler altid over muslimens sind. Ved alle anledninger lægger muslimen for dagen, at han har overgivet sit liv og sin fremtid til Allah.

Den Højestes Magt skaber en frygt hos ham. Om han skulle tænke og tale, som om Gud ikke eksisterede, ville det blot nedkalde Guds vrede over ham, eller Gud ville gå bort fra ham, og hans gerning vile mislykkes. Muslimen vender sig til Allah, drevet af en følelse af hjælpeløs afhængighed af Guds nåde og af den nagende bevidsthed om egne synder. Den Almægtige har foreskrevet et krævende ritual, og Han har givet udtryk for, at den lydige tjener kan regne med Hans nåde på dommens dag.

Med sin ømme samvittighed indser en muslim, hvor usikre løfterne er. Til syvende og sidst er det Herrens uudgrundelige vilje, som kommer til at afgøre det store og vigtige spørgsmål om frelse. Der findes ikke noget, muslimen kan gøre for at tilrive sig Guds tilgivelse. Og det, som er endnu værre: Et øjeblik uagtsomhed kan ødelægge alt det gode, som er bygget op gennem et helt liv i frygt for Gud. Både når han vågner, og når han sover, må den troende være på vagt.

Lydigheden mod det ene store princip - Allahs absolutte og suveræne vilje - er årsagen til både fatalismen og den uudslukkelige tro, som araberne har. Araberen tror fuldt og fast på Allahs indgriben og forsyn, og mest af alt kommer dette til syne i den yderste resignation.

Samtidig er dette ofte en resignation, som hænger sammen med en glæde over at kunne bøje sig under den guddommelige vilje.

Afsnit i Koranen, der benægter kristne sandheder

Muslimerne tror, at Koranen er Allahs ord, og at den originale tekst findes på tavler i himlen. Den består af 114 suraer eller kapitler. Ved Muhammeds død var der ikke nogen samlet Koran, men den blev samlet ca. 25 år efter hans død.

1. Koranen benægter Treenigheden:

Sandelig, de er vantro, som siger: Allah er visselig den tredje af tre! - men der er ingen gud undtagen den Ene Gud, og hvis de ikke afholder sig fra det, de siger, så vil en smertelig straf visselig ramme de af dem, der er vantro....Messias, Marias søn, var kun et sendebud!

Sura 5;74,76

2. Koranen benægter Jesu Kristi guddommelighed:

O I Skriftens folk, overdriv ikke i jeres religion og sig intet om Allah undtagen sandheden. Messias, Jesus, Marias søn, var kun Allahs sendebud og (opfyldelsen af) Hans ord, som Han sendte til Maria, og en barmhjertighed fra Ham. Tro derfor på Allah og Hans sendebud og sig ikke: Tre(-enighed)! Afhold jer (derfra), det vil være bedst for jer, thi Allah er kun Een Gud!

Sura 4;171

3. Koranen benægter Kristi korsfæstelse

Og på grund af deres vantro, og fordi de har udtalt en svær bagvaskelse mod Maria, og fordi de

har sagt: Sandelig, vi har myrdet Messias, Jesus, Marias søn, Allahs sendebud! - De myrdede ham ikke, og de dræbte ham ikke ved korsfæstelsen, men han forekom dem (død). Og de, som var uenige derom, er visselig i tvivl derom. De har ingen sikker viden, men følger (kun) en formodning, og de dræbte ham visselig ikke. Nej, men Allah har æret ham hos Sig, og Allah er Almægtig, Alviis.

Sura 4,156-158

4. Koranen benægter Jesus som Guds Søn

Og jøderne siger: Ezra er Allahs søn, og de kristne siger: Messias er Allahs søn. Dette er, hvad de siger med deres munde: de efterligner deres tale, som var vantro før. Allah forbande dem! Hvor er de bortvendte (fra sandheden).

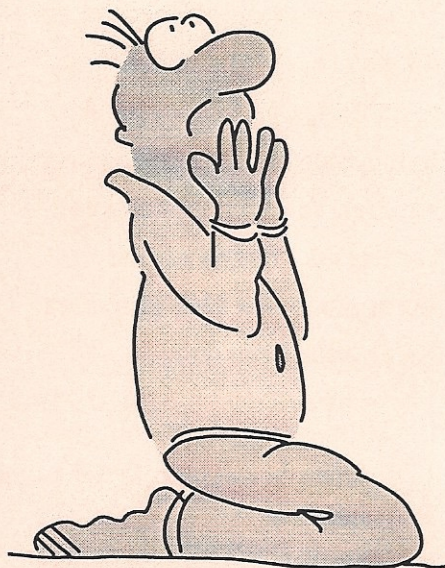
Men det passer sig ikke, at den Nådige skulle tage Sig en søn.

Sura 19;93

Sig: Hvis den Nådige havde en søn, så var jeg den første af dem, der tilbad. Hellig (og fri for mangler) er himlenes og jordens Herre, tronens Herre, (og højt hævet) over det, de tillægger (Ham).

Sura 43,82

Bekymretheden som profession

“Vær ikke bekymrede!” sagde Jesus (Matt 6:25), og hans apostle (Paulus Fil 4:6; Peter 1 Pet 5:7) gentog det.

Bekymretheden hører livet til. For i og med, at livet er omgivet af mange ting, som truer det med ærgrelser, ødelæggelse og død, kan man med god grund sige, at bekymretheden er indbygget i tilværelsen. Og at være bekymret om noget er ikke altid noget negativt, tværtimod kan det aldrig at bekymre sig være et vidnesbyrd om et overfladisk liv, om arrogance og sorgløs tillid til, at synke hvad synke må, jeg vil altid holde mig ovenpå.

“Salige er de, som sørger”, siger Jesus, og giver hermed udtryk for, at der er noget i livet, vi med rette bør være kede af, nemlig den afsporing fra Gud og Guds vilje og den fremmedhed for ham, som med synden og faldet er kommet ind i verden, og som først definitivt vil være lægt i Guds kommende rige.

Men bekymretheden har det med at bevæge sig ud ad en tangent. Den har det med at aflede opmærksomheden fra det, vi rettelig bør være optaget af til det, vi med sindsro kan lade hvile, som vi under alle omstændigheder ikke er kaldet til at tage os af. Bekymretheden har det med at blive særdeles egoistisk og selvcentreret, fokuseret om mig og mit. Den glemmer nemt de andre, det at Jesus faktisk lærte os at bede ikke om mit daglige brød, men om “vort daglige brød”.

Livets usikkerhed

Den illegitime bekymrethed, den Jesus og apostlene advarer os imod, lever og ånder ikke i tillid til Gud og overlader sig til ham, tværtimod tager den tilværelsen i egen hånd og lægger råd op

S P I D S E N
en aktuel kommentar

Af Louis Nielsen

om - ofte fordækte råd - hvordan jeg skal klare mig ud af denne eller hin knibe. Ofte er bekymringen diffus og ordløs, ved ikke rigtig, hvad dens genstand er, livets almindelige usikkerhed nærer den og holder liv i den.

Naturligvis har vi ansvar, og vi må tage ansvar for vort eget liv, men det kan vi ikke uden Guds hjælp og uden at støtte os til ham. For så mange ting i livet er vi ikke herre over, og det gælder både biologiske ting som kroppens liv og vækst og det, som morgendagen udefra kan bringe over vort liv, som måske ændrer det i bund og grund.

I yderste fald ved vi ikke, om vi er i live i morgen, vi ved heller om der måske er krig i morgen, om et eller andet er hændt, som griber afgørende og dybt ind i verdensprocessen.

Mennesker har til alle tider bekymret sig, de rige med stadig at forøge det, de har samlet til huse, og navnlig med bekymringen over at miste det igen, de fattige med ikke at have mad og måske husly til morgendagen. Den fattiges bekymring er umiddelbart mere

forståelig end den riges, den kalder på vor medfølelse, medens den riges bekymrethed, i hvert fald for den fattige, mere tager sig ud som en luksus- eller overflodsbekymring. Men bekymrede er vi.

Men nu kommer Jesus og befaler os at lægge vore bekymringer til side og åbne os for Gudsriget, som han bringer; “livet”, siger han, “er mere end maden, og legemet mere end klæderne”. For Gud har omsorg for både livet og legemet. Vi lægger ikke noget til vort liv ved at bekymre os, tværtimod; derfor er det både forkert og tåbeligt at bekymre sig, ikke mindst hvis det tager opmærksomheden fra Guds rige og Guds retfærdighed, så at disse går os forbi.

Fortidens realisme

Jeg og sandsynligvis flere af dette blads læsere har levet i tider med stor usikkerhed, arbejdsløshed, fattigdom. Her kunne næste måneds husleje være et problem, som holdt ens forældre vågne om natten, ligesom det ikke altid var soleklart og selvfølgelig, at der var penge til at købe mad for i morgen.

Uden at idyllisere fortiden, som bestemt var barsk nok, forekommer det mig alligevel, at den på nogle områder var bedre at leve i end nutiden. Medicinsk, teknologisk, uddannelsesmæssigt og velstandsmæssigt var den det bestemt ikke, men på andre områder var den det. Menneskers indgang til livet var generelt mere præget af realisme, af en fornemmelse for værdier, af afhængighedsfølelse og ofte af taknemmelighed og af medmenneskelig solidaritet, end tilfældet er i dag, hvor vi er kommet så langt, og det overvejende flertal af os har så meget.

Bekymretheden som levebrød

Man kan derfor ikke andet end undre sig over, at bekymretheden i dag er så stor og er sat så meget i system, at den ligefrem har udviklet sig til en slags profession, som mange mennesker lever af. Vi kalder den ved mange navne som forskning i miljø og sundhed, freds forskning og fremtidsforskning. Prognoser om udviklingen inden for dette og hint hører dagens orden til, den statistiske sandsynlighed for, at dette eller hint indtræffer, udarbejdes i promiller og procenter.

Og vi bekymrer os tusinder af år ude i fremtiden og beregner omhyggeligt, hvornår næste meteornedslag finder sted, hvor det vil ramme, og hvor omfattende det vil blive. Vi tør ikke bygge atomkraftværker, selvom det sandsynligvis er den fornuftigste løsning på vort energibehov, af frygt for, at den ulykke, som med statistisk

Bekymretheden er i dag

så stor og er sat så

meget i system, at den

ligefrem har udviklet sig

til en slags profession,

som mange mennesker

lever af.

sandsynlighed, lad os sige, vil indtræffe med en for hvert 2000 år, skulle finde på at indtræffe snarere om 450 år end om 2000 år. Vi ofrer milliarder af kroner og tusinder af kørs liv på et hypotetisk problem som kogalskab men overvejer ikke engang at investere i ulandenes enorme sundhedsproblemer, som f.eks. den forfærdeligt omsiggribende og dødbringende AIDS epidemi i Afrika.

Vi lader os dagligt opskræmme af underretninger om, at nu er det stof i vore fødevarer sundhedsskadeligt og muligvis kræftfremkaldende, også selvom risikoen måles i promiller snarere end procenter, og at lige den betydning for kræft, dette stof kan have, kun er en blandt mange andre risikofaktorer.

Blodpropper, kræft, sukkersyge og

en række andre sygdomme er blevet selvforskyldte, og beskeden er, at det kunne du have undgået, hvis du bare havde levet mere fornuftigt. Godt at pudse glorien med for den, som har levet fornuftigt og måske undgår at blive syg, bittert for den, som har levet fornuftigt og alligevel bliver syg.

Vel har vi ansvar for, hvordan vi lever, og vel kan vi gøre noget for at undgå sygdom, men at ville udstede garantier for, at bare vi efterlever videnskabens og sundhedsapostlenes bud, så vil vi alle få et langt, sygdomsfrit liv er en løgn. For meget er vi herre over, og et godt stykke af vejen kan vi tage vor egen skæbne i hånden, men fundamentalt set er livet lige så usikkert, som det altid har været.

Mennesker, herunder børn, kan stadig blive ramt af dødelig sygdom, ulykken lurker på veje, i transportmidler, i defekte apparater og maskiner, 11. september viser os, at selv det at opholde sig i et bestemt hus på en bestemt dag kan betyde dødelig fare.

Overlade det til Gud

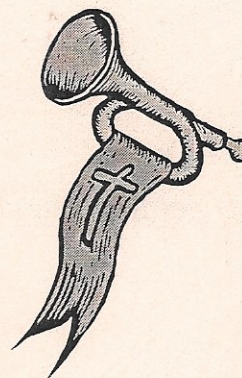
Vil vi være Gud - og tragedien er, at netop det vil vi være, - så bliver bekymringerne virkelig store, for så er der ikke den ting, vi ikke skal være opmærksomme på og tage hånd om. Og det glipper gang på gang. Hvor får vi den moralske indsigt og integritet fra, som det kræver at gøre sig til herre over liv og død? Og når ulykken, tragedien, døden indtræder, så vé den læge, som altså ikke var dygtig nok til at redde fra døden. Det er næsten blevet en menneskeret at skulle overleve. Og retsopgør venter, når nogen alligevel dør.

Hvor er det anderledes godt at slippe sine præntioner om at ville være Gud, og overlade det til ham, som er Gud, fuldtud at være det også i det lille, begrænsede menneskeliv, der er dig og mig. Det er det, Jesus vil lære sine disciple, og enhver, som kommer til ham. For sådan levede han selv.

Det gør virkelig noget ved bekymringerne, i hvert fald de imaginære, som vi passende kan spare os, men også de virkelige og nærværende. For skulle den almægtige Gud og Forløser ikke kunne finde og udtænke en vej, som bringer lille mig igennem, også de ting, jeg frygter mest?

SEMINAR

Dig og de sidste tider

København:

Lør. d. 8. juni, kl. 9.30

Nazaræerens Kirke,
Højnæsvej 60, Rødovre

Odense:

Lør. d. 15. juni, kl. 9.30

LM's Missionshus,
Vesterbro 9B, Odense

Temaet: Dig og De sidste Tider

Læren om endetiden giver anledning til mange personlige spørgsmål, som vi tager hul på: Hvordan bliver vor personlige fremtræden for Herren på "vor Herres Jesu Kristi dag"?

Hvor er de døde i Kristus mellem døden og genkomsten? Hvordan er der i Himlen - hvad skal vi få tiden til at gå med?

Hvad med familie og venner, som ikke er frelst - gives der en mulighed mere?

Medvirkende: Sven Straarup, Louis Nielsen og andre.

Seminaret koster 60 kr., og det er inklusive kaffe, frokost og studiemateriale. (Seminarer er gratis for deltagere i Perspektiv Bibelskole).

Tilmelding til:

Sven Straarup (øst for Storebælt)
44911641 senest torsdag den 6. juni.
Joyce Deeks (vest for Storebælt)
66117321 senest den 13. juni.

Vi glæder os meget til at se dig.

Med kærlig hilsen
Perspektiv Bibelskole

BEFRIET AF FORHEKSELSEN

Den femte artikel om Narnia-bogen "Sølvstolen" handler især om faren ved at blive forført og tvivle på eksistensen af det "over-jordiske". Men der er en vej ud af forhekselsen.

Af Louis Nielsen

Landet uden sol - kapitel 10

I den sidste artikel i denne serie tog vi afsked med Eustace, Jill og Muddermukke i Det dybe Rige, hvor de lige havde mødt prinsen helt i sort. Prinsen genkender dem fra mødet med dem ved den store bro. Prinsen omtaler kvinden, som havde redet ved hans side dengang, som "min dronning".

Hverken Muddermukke eller Eustace udtaler sig særlig smukt om denne dronning. Og prinsen bliver vred. Det er tydeligt, at han ser sin dronning i et helt andet lys, som "dydig som få, sanddru, nådig, standhaftig, ædel, modig" og føjer han til: "Jeg kunne blive ved. Jeg siger, hvad jeg ved. Alene hendes venlighed mod mig, som jeg aldrig vil kunne gengælde, er stof til en forunderlig historie. Men I vil lære hende at kende og komme til at elske hende".

Det er tydeligt, at prinsen i sort ikke kun er dybt forelsket i sin dronning, men forført, forhekset, ude af stand til at se og høre og kende forskel på sandhed og løgn. Så forført er han, at løgnen er blevet sandheden, og sandheden løgnen.

Det vil være let at se på prinsens situation som en allegori om det mørke, djævelen holder mennesker i, så lyset ikke skinner, selvom Guds herlighed på Kristi åsyn nu lyser og lyser så universelt og så klart så alle, som hører evangeliet, har mulighed for at komme

ud af mørket og ind i Guds underfulde lys (Joh 1:4-9; 3:19-21; 2 Kor 4:6; Kol 1:12).

Og det er mere end sandsynligt, at det er en del af den mening, Lewis har lagt i det. Men igen er den selvbiografiske nøgle nok den, som passer bedst. For Lewis lod i sin tidlige ungdom sig lokke og forlede bort fra troen, og det er en erindring, som forbliver frisk hos ham, og som han hentyder til flere steder i sit forfatterskab. Djævel, fristelse, syndefald, forførelse er ikke kun metaforer for Lewis, men skinbarlig, frygtindgydende virkelighed.

Prinsen skelner ikke mere mellem fantasi og virkelighed og mellem løgn og sandhed. Hele sin fortid, sin identitet, sine rødder og landet, han kom fra, har han glemt. Han er hjernevasket og gjort historieløs. Han er et reduceret menneske, og det er kun et spørgsmål om ganske kort tid, før han er endeligt fortabt. Aslans udsendinge er kommet i yderste øjeblik. Det er dramaet, det helt igennem fortættede drama i dette og de næste to kapitler. Den sorte prins Rilian er en sørgelig prototype på det moderne menneske, mennesket næret og opdraget af de behavioris-

tiske¹ videnskaber, "mennesket uden mod i brystet", som Lewis bruger et kapitel af sin afgørende lille bog "Menneskets afskaffelse" til at skildre.

Alt er under Aslan

For prinsen helt i sort er det indlysende, at det ikke er ham, som er forført, men de tre andre, som har ladet sig forføre og lede af en illusion:

"Vi havde fået besked på at lede efter et budskab under ruinbyens sten," sagde Eustace, "og vi så ordene "UNDER MIG". Ridderen lo endnu mere hjerteligt end før. "I har ladet jer forlede," sagde han". De ord har intet med jeres søgen at gøre. Havde I blot spurgt min dronning, kunne hun have givet jer bedre råd. For de ord er alt, hvad der er tilbage af en længere indskrift, som netop hun husker godt, da det er et vers fra gamle dage:

Nu under jord og troneløs er jeg
skönt hele jorden før var under mig".

På en eller anden måde er der en skjult, nærmest magisk betydning i ordene "UNDER MIG", som spiller en afgørende rolle for heksen, men også er et af Aslans pejlemærker. Med vort kendskab til Heksen i krøniken om Narnia véd vi, at hun gør krav på, at Narnia og hele verden skal være underlagt hende til død og ødelæggelse,

N A R N I A

sølvstolen - 5. del

**DET FORFÆRDELIGE VED
FORFØRELSE OG LØGN ER, AT
MAN TIL SIDST TROR LØGNEN
UDEN LÆNGERE OVERHOVEDET
AT TVIVLE. SÅ SER MAN END
IKKE DE MEST ÅBENLYSE
TEGN PÅ, AT DET ER EN
LØGN, OG AT MAN
ER BLEVET FORFØRT**

udslette, elskede Storebror, plageånden selv. Naturligvis har Heksen også lovet Rilian både kongerige og sin egen hånd, og han tror fuldt og fast, at hun vil indfri disse løfter. Men sandheden er, at hun kun bruger ham, og når hun har frtaget ham alt og brugt ham så langt, som det fremmer hendes formål, vil hun uden mindste tøven gøre det af med ham.

I det mørke slot - kapitel 11

I dette intenst dramatiske kapitel tager begivenhederne for alvor fart. Her berettes om den dramatiske forandring, som hver aften sker med prinsen. I hans selvforståelse, som han har fra Heksen, er denne halve time vanviddets time, hvor han både er ude af sig selv og raser, og bl.a. bliver til en giftig slange. I virkeligheden er dette korte øjeblik hver dag det eneste, hvor han er sig selv, hvor fortryllesen er borte, og han ser og tænker klart.

Da kapitlet begynder, er han endnu "normal", dvs. den, som Heksen har forhekset ham til, og han ser sit liv med hendes øjne. Som han her afslører sig selv, er han et egoistisk, flåbende væsen, for hvem andres liv ikke har nogen værdi, så at den dag, hvor han ville være konge, ville han, som Jill siger det, blive "en ond og modbydelig tyrann", underlagt Heksen, hans kommende hustru:

"Hendes ord skal være min lov, præcis som mit ord skal være de besejredes lov". For Lewis er en sådan servil holdning fra en mand unatur, stridende mod skabelsens orden. Han får da også

lagt Jill disse ord på læberne: "Dér, hvor jeg kommer fra, er der ikke mange, der har respekt for mænd, der lader sig koste rundt med af deres koner". For Lewis er den bibelske understregning af mandens ansvar og overhøjhed fundamental og afgørende.

Prinsen har helt undergivet sig Heksen; kommer han i nærheden af den verden, han kommer fra, må han ikke kunne se noget, mærke noget eller sige noget. Hans tidligere liv har hun lært ham at se på som en forbandelse, hun er i færd med at udfri ham af. Derfor er hun også åh så god!. Det er fuldt forståeligt, at ingen af gæsterne længere orker at høre på ham:

"De var godt og grundigt trætte af at høre på ridderen, før de var blevet færdige med at spise. Muddermukke tænkte: "Jeg gad nok vide, hvad det er den heks i virkeligheden har tænkt sig at bruge denne unge tåbe til." Eustace tænkte: "Han er i virkeligheden ikke andet end et stort pattebarn, sådan han hænger i den kvindes skørter; han er et fæ." Og Jill tænkte: "Han er det mest tåbelige, indbildske, egoistiske bæst, jeg har mødt".

Et omslag er dog på vej: "Men da de blev færdige med at spise, havde riderens humør forandret sig. Han lo ikke længere".

Timen for prinsens "forvandling" var ved at nærme sig. Gæsterne må skjule sig, for ingen må være hos ham, når den sker, kun Heksen, men lige i dag er hun borte.

Forklaringen på, hvad der sker under hans forvandling, har han ikke fra egne iagttagelser, men fra sine omgivelser, som kun siger, hvad "dronningen" siger, de skal sige, og som hun selvfølgelig bekræfter, "og det er givetvis sandt, for min dronning siger det samme".

Det er komikken og tragedien på samme tid, at hun, som er en løgner og en bedrager, blindt bliver troet som et sandhedsvidne, indbegrebet af sandheden selv. Eustace, Jill, Muddermukke har heller ikke anet uråd, men har godtaget prinsens forklaring på, hvad der sker med ham under hans forvandling, og de har lagt deres strategi helt an efter den, så meget, at da virkeligheden endelig udfolder sig for deres ører og øjne, at da prinsen pludselig giver sig til at kalde på Aslans navn, tvivler de på,

for død og ødelæggelse er det eneste, hun bruger sine magiske evner og sine potente kræfter til. Prinsens forklaring på, hvorfor ordene fandtes, og hvor de fandtes, lyder tilforladelig, men det er indlysende, at det ikke er forklaringen. Noget meget dybere stikker under, noget meget afgørende står på spil og spidser sig til netop i disse timer.

Aslan er "Kejseren hinsides Havets søn", han er Narnias skaber og eneste rette hersker. Narnia og alle lande og alle tider er "under ham". For børnene fra England og for marskmulen er UNDER MIG ved den gamle borgruin en kode, et af Aslans tegn og vejvisere, og de markerer noget rent fysisk, nemlig at de skal finde genstanden for deres søgen under den gamle borgruin, men UNDER MIG forkynder også, at også underverdenen er underlagt Aslans kontrol og herredømme, og at Aslan kan hjælpe sine venner og alle, som kalder på ham, også om de kalder fra dødsrigets dybeste dyb.

Jill og Eustace bliver utroligt nedtrykte, det var "som at få en spand koldt vand i hovedet" ved at høre prinsens "forklaring". Tilfældighederne havde åbenbart drevet deres spil med dem. Men for Muddermukke (og Gud ske tak for ham!) er der ingen vaklen:

"Tilfældigheder eksisterer ikke. Vores vejviser er Aslan. Og han var der, da kæmpekongen lod ordene hugge ud, og han vidste allerede besked med alt, hvad det ville føre til; indbefattet dette".

Det forfærdelige ved forførelse og løgn er, at til sidst tror man løgnen uden længere overhovedet at tvivle. Så ser man end ikke de mest åbenlyse tegn på, at det er en løgn, man tror, og at man er blevet forført (jvf. hvad Paulus skriver om Antikrists løgne i 2 Thes 2:9-12; jvf. også Jesu ord til jøderne i Joh 8:43-47).

Historien er fuld af bedrag, og det sidste årti alene har bragt indtil flere eksempler på forførelse med endog dødelig udgang i mediernes søgelys. For stakkels Rilian er Heksen en velgører, en frelser, en uendelig tålmodig og godhjertet person, ja en gud udstyret med udødelighed og evigt liv.

I Orwells "1984" ender det med, at romanens hovedperson, hvis personlighed Systemet havde gjort alt for at

om det nu er instruksen, de hører om eller også dette er snyd og bedrag.

Da gæsterne vender tilbage til rummet, hvor prinsen er, finder de ham bundet til "en besynderlig sølvstol ved anklerne, knæene, albuerne, håndleddene og livet. Han har sved på panden, og hans ansigt var ængsteligt". Jill oplever ham "som et rarere menneske, end hun havde troet før".

Det, han nu siger, fortæller også, at han nu er sig selv og erkender sin situation og det, som virkelig er sket med ham. De tre, som Aslan har sendt, bliver mere og mere forvirrede. For hvad er dette? Er det lys og sandhed, som bryder igennem, eller er det mørke og endnu en udspekuleret form for forførelse?:

"For sidste gang", sagde fangen, "tryk jer om at løse mine bånd. Ved alt, hvad jeg frygter og elsker, ved omverdens klare himmel, ved den store løve, ved Aslan selv, bønfalder jeg jer "Åh!" udbrød de tre venner, som om de var blevet såret. "Det er instruksen," sagde Muddermukke. "Det var ordene i instruksen", sagde Eustace mere forsigtigt. "Åh, hvad skal vi dog gøre?" sagde Jill.

Det var et frygteligt spørgsmål. Hvad havde det nyttet, at de lovede hinanden, at de under ingen omstændigheder ville løse ridderens bånd, hvis de nu skulle gøre det den første gang, han tilfældigvis bad dem hjælpe sig i et navn, der betød usigeligt meget for dem alle? Men på den anden side - hvad havde det nyttet at lære instrukserne udenad, hvis de ikke skulle følges?

Men kunne Aslan virkelig have ment, at de skulle slippe hvem som helst fri - selv en galning - som bad om det i hans navn? Kunne det være et tilfælde? Eller hvad nu hvis underverdenens dronning vidste alt om instrukserne og havde lært ridderen Aslans navn blot for at føre dem bag lyset? Men på den anden side.... hvad nu hvis dette virkelig var det tegn, Aslan havde forberedt dem på? De havde allerede dummet sig tre gange; de turde ikke dumme sig endnu en gang.

"Åh, gid vi vidste det!", sagde Jill. "Jeg tror, vi ved det," sagde Muddermukke. "Du mener, at du tror, at alt vil gå godt, blot vi befrier ham?", sagde Eustace.

"Det ved jeg ikke noget om," sagde Muddermukke. "Forstår du, Aslan fortalte ikke Pole, hvad der ville ske. Han fortalte hende blot, hvad hun skulle gøre. Det skulle ikke undre mig, om den fyr bliver vores død, når han først er blevet sluppet fri. Men det er ikke nogen undskyldning for ikke at følge instruksen."

Man må sige, at Lewis her med stor effekt skildrer en klassisk situation, som kirken og den enkelte kristne til tider kan komme til at stå i. Situationen med de mange modstridende følelser, signaler, tanker og tankebygninger som går gennem os og konfronterer os. Her er rationalitet, teologi og endda ortodoksi ikke altid det, som hjælper igennem, undertiden tværtimod.

Når kriserne bliver overvældende, forførelserne så omfattende og store, at de fleste ligesom føler sig draget med og overbevist (jvf. Herrens advarsel i Matt 24:4-6; 10-14; 23-27) og de øvrige opsatte på for næsten enhver pris at finde et passende kompromis, da er det kun simpel lydighed mod Herrens bud, koste hvad det koste vil, som kan bære igennem.

Det er den holdning, Muddermukke stædigt, urokket og konsekvent har stået for gennem hele plottet, nu har han vundet så megen respekt hos børnene, at de ikke alene lytter til ham, men også følger ham.

"De stod og kiggede på hinanden med klare øjne. Det var ikke noget rart øjeblik. "Godt!" sagde Jill pludselig. "Lad os få det overstået. Farvel, alle sammen...!" De gav alle hinanden hånden. Ridderen skreg nu; han havde fråde om munden. "Kom, Scrubb," sagde Muddermukke.

Han og Eustace trak deres sværd og gik hen til fangen." "I Aslans navn," sagde de og begyndte metodisk at skære båndene over."

I og med, at Muddermukke og Eustace får befriet prinsen af hans bånd, og i og med, at denne som sin første handling som en fri mand med sit sværd smadrer sølvstolen, løses han af fortryllelsen og forbandelsen. "Nu kan din herskerinde ikke bruge dig til at trælbinde andre ofre med, dit ækle trolddomsredskab", udbryder han i triumf, som sølvstolen under udsendelse af en forfærdelig stank forsvinder hen i ingenting.

Nu begynder også erindringen om sit tidligere liv som fri prins af Narnia at melde sig for Rilian. "Hvor længe har jeg været i heksens magt?", spørger han og undres over, at der er gået hele 10 år med det.

"Ti år!" sagde prinsen, idet han førte hånden hen over ansigtet som for at viske fortiden ud. "Ja, jeg tror dig. For nu, hvor jeg er mig selv, kan jeg huske mit forheksede liv, selv om jeg ikke havde nogen erindring om mit sande jeg, mens jeg var forhekset. Og nu kære venner men vent!"

Igen er Lewis tilbage i sin egen historie, som han fortæller i erindringsbogen "Surprised by Joy". Glæden, som for Lewis nærmest er et navn for Jesus Kristus, og som han havde kendt så intenst i sin barndom, var tilbage i og med, at Jesus Kristus var kommet tilbage i hans liv. I alle de mellemliggende år, forhekselsens år, som vi ud fra historien om Rilian kan kalde dem, havde netop Glæden været borte fra hans liv.

Disse forfærdelige år vil Rilian nu lægge bag sig, og han er parat til at tage kampen mod mørket og mørkets dronning op.

Underverdenens dronning kapitel 12

Men den kamp skulle blive hårdere og langt mere vanskelig at vinde, end nogen af dem i dette øjeblik anede. For pludselig stod underverdenens dronning der selv i egen person, ikke så lidt overrasket over, hvad der her var sket. Selv om hun klart har overnaturlige evner, er hun dog ikke alvidende og altseende. Et øjeblik bliver hun "helt hvid i hovedet", og retter sit blik mod prinsen, "og der var mord i det blik. Så syntes hun at ombestemme sig".

"Sig mig, min kære prins", siger hun til Rilian, som skælvede, da hun talte til ham. Og føjer Lewis til "Det forstår man; det er ikke let på blot en halv time at glemme en forbandelse, som har gjort en til slave i ti år".

Tappert meddeler Rilian, at han ikke længere er med på dronningens plan. Og at han er Rilian, den narniske tro-narving. "Derfor er det min agt såvel som min pligt at forlade Eders Højheds hof og drage til mit eget land. Jeg beder jer give mig og mine venner frit lejde og en fører, som kan vise os gennem mørkets rige". Det er endnu ikke gået op for Rilian, hvem dronningen virkelig er. Men inden længe skal de alle sammen blive klar over det.

Hendes strategi er foreløbig ved duft, monoton musik og ved blid, inciterende stemmeføring at bedøve dem for på den måde at hjernevaske dem.

Når hun først har opnået at sætte hjernen i stå hos dem, har hun let spil med at få dem til at tro på hendes løgne. Og hendes dæmoniske og djævelske taktik går ud på at frarøve dem troen på alt, hvad der har værdi og betydning i deres liv.

De skal tro, at Narnia er en drøm, at solen er en projektion af deres fantasi, at himlen og verden ovenfor aldrig har eksisteret, at Aslan bare er et kønt ord, at en løve bare er en kat, som deres fantasi har ladet sig vokse stor, kort sagt skal de tro, at den eneste virkelige verden er Heksens verden, og de eneste mål er at arbejde på hendes mål. Over et par omgange lykkes det Heksen med

NÅR KRISERNE BLIVER OVER-
VÆLDENDE, FORFØRELSENE
SÅ OMFATTENDE OG STORE,
AT DE FLESTE FØLER SIG
FRISTET TIL FOR NÆSTEN
ENHVER PRIS AT FINDE ET
PASSENDE KOMPROMIS,
DA ER DET KUN SIMPEL
LYDIGHED MOD HERRENS BUD,
SOM KAN BÆRE IGENNEM -
KOSTE HVAD DET KOSTE VIL.

sin kunst og sin forførende tale at vinde både prinsen, og så Jill, og så Eustace og endda Muddermukke over på sin side og tolke livet og verden, som hun tolker det (læs side 158-165 f.o.).

Lewis' egne ord i "Menneskets Afskaffelse" tolker, hvad det er, som sker i dette kapitel, bedre end nogen af mine ord kan gøre det (Lewis henviser til "Den grønne Bog" og til forfatterne, som han kalder Gaius og Titius. Både bogens titel og forfatternes navne er opdigtede, for Lewis ønsker ikke at hænge nogen ud, men siger han "jeg står inde for, at der eksisterer en sådan bog, og at jeg har den i min reel":

"I det andet kapitel citerer Gaius og Titius den velkendte historie med Coleridge ved vandfaldet. Der var, som man husker, to turister til stede. Den ene kaldte det "sublimt" (storslået) og den anden "pænt". Coleridge tilsluttede sig det første udsagn og forkastede med afsky det andet.

Gaius og Titius giver følgende kommentarer: "Da manden sagde: "Dette er sublimt", virkede det som om, at han sagde noget om vandfaldet. ...I virkeligheden ... sagde han ikke noget om vandfaldet, men kom med en bemærkning om sine egne følelser. Det, han sagde, var i virkeligheden: Jeg har nogle følelser i min bevidsthed, der er forbundet med ordet "sublim" eller kort sagt: Jeg har sublime følelser."

Her afgøres temmelig mange store spørgsmål ret så summarisk. Men forfatterne er ikke færdige endnu. De tilføjer: "Denne forvirring er hele tiden til stede i sproget, sådan som vi bruger det. Det virker, som om at vi siger

noget meget vigtigt om noget. Men i virkeligheden siger vi kun noget om vore følelser."

Menneskets afskaffelse, s. 9-10.

Den skoleelev, som læser denne passage i Den grønne Bog, vil komme til at tro på to udsagn: For det første at alle sætninger, der indeholder et værdiprædikat, er udsagn om talerens følelsesmæssige tilstand, og for det andet at alle den slags sætninger er uden betydning." (op.cit. side 10).

Den omvendte Lewis var sin samtids største apologet for kristendommen. Og en af de fordomme mod kristendommen, som havde meget vind i seglene i Lewis' samtid, var, at kristendommens budskab var et mytisk budskab, som først måtte afmytologiseres og dernæst tolkes i en eksistentiel retning, hvis moderne mennesker skulle finde ind til kernen i kristendommen.

Lewis var afgjort supranaturalist (en som tror på en overnaturlig åbenbaring og insisterer på Guds åbenbaring som stående over al fornuft). Han, som fra sine studier og sin forskning kendte mere til myter end nogen Bultmann og hans skole af afmytologiseringssteologer vidste, at kristendommen ikke var nogen myte, men historie, det ene tilfælde, hvor alt det, som myterne længes imod, var blevet historie.

Heksens strategi og forførelse går ud på, at få de fire venner til at tro, at de har drømt, at der ikke er nogen overjordisk verden, ingen sol, ingen løve, intet Narnia, ingen Aslan. Det er bare barnlige drømme, som de ærlig talt er blevet for store til længere at tro på, og som prinsen, en voksen mand burde føle sig flov over og skamme sig over, at han kan tro. Her siger hun, hvad verden traditionelt håner kristendommen for, at den er for naive, godtroende og underbegavede mennesker, som har brug for en eller anden mental krykke at støtte sig til.

Lewis afviste blankt dette med, at vore højere og noblere længsler og drømme om en bedre verden "kun" er en følelse uden nogen virkelighed for sig. Tværtimod beviste disse længsler og drømme for ham, at der fandtes en bedre og sandere verden. Det er det, hele det følgende begivenhedsforløb, ikke mindst Muddermukkes bevægende monolog på side 165, skal tage læseren med ind i.

Heksen er uendelig tæt på at nå sit mål, var det ikke for Muddermukke, "som desperat samlede sine sidste kræfter og gik hen til kaminen. Så gjorde han noget meget tappert". Han vidste, at dette her ville gøre ondt. "Med sine bare fødder trampede han på gløderne og fik størsteparten af dem mast til aske på det flade stenunderlag. Og så skete der tre ting på én gang.

"For det første blev den tunge sødlige duft mindre kraftig end før. Den rest, der var tilbage, var kommet til at lugte temmelig meget af brændt marskmule, og det er på ingen måde nogen forhek-sende duft. Dette gjorde øjeblikkeligt alle meget klarere i hovedet.

For det andet råbte Heksen med en høj og uhyggelig røst (man kan sige, at endelig træder hun i karakter - LN), der var ganske anderledes end den liflige, melodiske stemme, hun indtil nu havde brugt: "Hvad gør du? Hvis du under-står dig i at røre ved min ild igen, dit plørekryb, så forvandler jeg blodet til ild i dine årer".

For det tredje gjorde selve smerten et øjeblik Muddermukke helt klar i hove-det, og han vidste præcist, hvad han tænkte. Der er intet, der som en skarp og stikkende smerte kan ophæve visse former for trolddom."

Og så følger Muddermukkes ukun-stlede, modige, ridderlige og egentlig geniale monolog:

"Jeg har lige én bemærkning, Eders Nåde," sagde han, idet han trådte ud af kaminen; smerten fik ham til at halte. "En bemærkning. Det skulle ikke undre mig, om alt det, I har sagt, er fuldstæn-dig rigtigt. Jeg er en person, der er vant til det værste - og til at holde gode miner til det. Så jeg skal ikke prøve at benægte noget af det, I har sagt.

Men derfor har jeg alligevel én bemærkning. Lad os sige, at alle disse ting - træer og græs og sol og måne og stjerner og Aslan - kun er noget, vi har drømt. Lad os gå ud fra det. Så kan jeg kun sige, at hvis det er rigtigt, så virker de opdigtede ting en hel del bedre end de virkelige. Lad os forestille os, at dette sorte hul af et kongerige virkelig er den eneste verden. Tja, det forekommer mig at være en temmelig sølle verden. Og det er egentlig sjovt, når man tænker over det. Hvis I har ret, er vi kun nogle børn, der fantaserer. Men vi fire legende børn kan lave en opdigtet verden, som er tusind gange

bedre end jeres virkelige verden. Og derfor vil jeg holde med den opdigtede verden. Jeg er på Aslans side, selv om der ikke skulle være nogen Aslan. Jeg vil leve så meget som narnier, som jeg kan, selv om der ikke skulle eksistere noget Narnia.

Se derfor vil jeg venligst sige jer tak for den middag, vi har nydt, og hvis disse to herrer og den unge dame er parat, vil vi straks forlade jeres hof og drage ud i mørket og bruge vores liv på at lede efter omverdenen. Ikke fordi jeg tror, vi kommer til at leve længe; men det er ikke noget stort tab, hvis verden virkelig er så trist et sted, som I påstår."

Måbende af beundring, vågnet op af deres sjælesøvn, og nu seende klart gennem Heksens løgne og bedrag ud-bryder Eustace og Jill jublende i et kæmpehurra: "Hurra! Gode gamle Mud-dermukke!"

"Men prinsen udbød pludselig: "Pas på! Se heksen!". Fruen af den grønne Kjortel, dronningen, Heksen har kastet masken og åbenbarer nu utilsløret sin sande identitet. Hurtigt som lynet for-vandler hun sig til en hæsleg, giftgrøn slange, som lynhurtigt snor sin krop om prinsens ben og dernæst sin hale rundt om prinsens arme for at hindre ham i at bruge sit sværd. Men prinsen er hur-tigere, og det lykkes ham at holde sine arme fri og at svinge sit sværd. Også Eustace og Muddermukke trækker deres sværd. Eustaces hug preller helt af, men Muddermukkes og prinsens hug rammer slangen på halsen. Men der må flere hug til, før hovedet er hugget af og uhyret endeligt er dødt.

"Min kongelige moder er hævnet," sagde Rilian lidt efter. "Dette er utviv-lsomt den samme slange, som jeg forgæves jagtede ved kilden i Narnias nordlige skov for så mange år siden. I alle disse år har jeg været min mors morders slave. Men jeg er glad for, at den lede heks antog sin slangeskikkelse til sidst. Hverken mit hjerte eller min ære ville have fundet glæde i at dræbe en kvinde. Men lad os hjælpe den unge dame." Han mente Jill.

"Jeg har det fint, tak," sagde hun. "Ungjomfru," sagde prinsen og bukkede for hende, "din tapperhed er stor, og jeg er overbevist om, at du kommer af en ædel slægt i din egen verden. Men kom, kære venner. Der er

noget vin tilbage. Lad os nyde en for-friskning og drikke hinandens skål, før vi helliger os vore planer."

"En fortræffelig idé, herre," sagde Eustace."

Det er efter min mening, for hvad den nu er værd, stor kunst. Det er stil, men ikke stil for stilens skyld, men Narnias udsøgt gode manérer, munterhed og glæde som nu, efter at Narnias hadefulde og bitre fjende er dræbt, atter bryder frem og sætter tonen for tale og omgangsformer. Selv børnene med deres kedelige og belastende baggrund fra Forsøgsskolen i modernitetens England viser sig her som sande narnier, selv om de har været så kort i Narnia, og der endnu er lang vej for dem, før de er der igen.

Og alt sammen er det udløst af Mud-dermukkes tapre død og hans sandheds-tale. For overfor erklæringen "Jeg er på Aslans side, selv om der ikke skulle være nogen Aslan. Jeg vil leve så meget som narnier, som jeg kan, selv om der ikke skulle eksistere noget Narnia" taber løgn og fordækthed altid til sidst.

Note:

1. Behaviorisme er en psykologisk teori eller forskningsmetode ud fra hvilken psykologiens opgave er ved hjælp af objektive metoder (instrumenter og tests) at kortlægge dyrs og menneskers adfærd (reaktioner og stimuli) og se bort fra bevidste processer, da disse kun kan opleves subjektivt ("Gyldendals Røde Ord-bøger - Psykologisk- Pædagogisk" - En række danske akademikere modtog gennem 50'erne og 60'erne deres grundlæggende filosofiske træning ud fra professor Jørgensens berømte eller ber-ygtede lærebog "Psykologi på videnskabelig grundlag". Grundtesen i den lærebog var behav-ioristisk - alt selv de mest komplekse ting i livet som musiksmag og tro på Gud kan forklares som betingede reflekser).

Kristent Perspektiv udgives af Per-spektiv Bibelskole. Sekretariatet v. Joyce Deeks, Lindevej 56, 5250 Odense SV. Redaktion: Carsten Thomsen (ansv. red), Hvidbjergvej 9, 1th, 2720 Vanløse, e-mail: carsten@thomsen.as, tlf. 38 71 25 74, Louis Nielsen, Lungstedløkken 2, 5250 Odense SV, tlf: 65 96 38 37, e-mail: louis.nielsen@mail.dk, Karl-Jørgen Helmich, Toftemosevej 60, 2650 Hvidovre, tlf: 36 77 44 82. Bladet udgives 4 gange om året. Det udsendes gratis til studerende på Per-spektiv Bibelskole. Årsabonnement: 85 kr.